

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

О. П. Яременко

викладач Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій Кіровоградської обласної державної адміністрації

УДК 35.008.6:36

ОСОБЛИВОСТІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ У СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ДОСВІД КІРОВОГРАДСЬКОГО ЦЕНТРУ

Стаття присвячена актуальним проблемам підвищення кваліфікації персоналу сфери державного управління з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України. На прикладі досвіду Кіровоградського ЦППК окреслюються напрямки та можливості набуття знань державними службовцями з загальних та специфічних питань європейської та євроатлантичної інтеграції в системі підвищення кваліфікації. Даються рекомендації стосовно урахування критеріїв, що сприятимуть ефективності зазначеного виду підвищення кваліфікації.

Статья посвящена актуальным проблемам повышения квалификации персонала сферы государственного управления по вопросам европейской и евроатлантичной интеграции Украины. На примере опыта Кировоградского ЦППК очерчиваются направления и возможности приобретения знаний государственными служащими по общим и специфическим вопросам европейской и евроатлантичной интеграции в системе повышения квалификации. Даются рекомендации относительно учета критериев, способствующих эффективности упомянутого вида повышения квалификации.

The article is devoted the features of the in-plant training in the field of European integration and integration in NATO of Ukraine. There is example of Kirovohrad Center experience are acquisition of knowledge by public servants on general and specific questions of European integration and integration in NATO in the system of in-plant training. Recommendations are given to the account of criteria which will be instrumental in efficiency of the noted type of the in-plant training.

Проблематика європейської та євроатлантичної інтеграції упродовж великого проміжку часу залишається достатньо актуальною і має попит у багатьох напрямках суспільного життя.

© Яременко О.П., 2010.

Про це свідчать не лише утворення численних урядових та неурядових організацій та інституцій, що працюють у багатьох напрямках реалізації політики наближення України до європейського простору, численні публікації щодо загальних та специфічних питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, але і розробка та запровадження таких документів, як: Державна цільова програма підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2008–2011 роки [1]; Концепція державного управління процесами європейської інтеграції України [2] та багато інших, що покликані систематизувати та інтенсифікувати євроінтеграційні перетворення в українському суспільстві загалом та у сфері державного управління зокрема.

Актуальні питання реформування державного управління в Україні в контексті європейської інтеграції, зокрема, щодо опанування та застосування європейських засад функціонування інституцій сфери державного управління вивчають такі вітчизняні вчені, як В. Авер'янов, В. Бакуменко, І. Грицяк, С. Дубенко, Н. Нижник, О. Оболенський, А. Пухтецька, М. Пухтинський, В. Ребало, С. Серьогін, А. Чемерис, Ю. Шаров та ін.

На сьогоднішній день приділяється достатньо уваги вивченню загальнонаукової проблематики й основних напрямів євроінтеграційних перетворень у вітчизняній системі державного управління, але недостатньо розробленим є комплексний підхід до процесу підвищення кваліфікації у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції у регіональних центрах перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій.

Метою та завданнями даної статті є розгляд особливостей процесу підвищення кваліфікації кадрів державного управління щодо питань європейської та євроатлантичної інтеграції; аналіз необхідних складових зазначеного процесу, а також розгляд можливостей реалізації комплексного підходу до практики проведення навчання за проблематикою європейської та євроатлантичної інтеграції на прикладі Кіровоградського ЦППК.

Підвищення кваліфікації фахівців з питань європейської та євроатлантичної інтеграції характеризується як навчання (керівників та спеціалістів) з метою оновлення та розвитку вмінь і знань, необхідних для ефективного вирішення завдань професійної діяльності у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції [3]. Подібне означення, на нашу думку, дещо звужує цільову аудиторію тих посадовців, які підвищуватимуть кваліфікацію за охарактеризованими питаннями: розповсюдження принципів європейського врядування на вітчизняну систему державного управління в ході здійснення його реформування повинно залучати до освітнього процесу якомога більше персоналу сфери державного управління.

У цьому контексті необхідним є розроблення загальних критеріїв для визначення державних службовців, які потребують навчання у відповідній сфері (цільова аудиторія) [4]. У нашому випадку мова іде про залучення найбільш широкій аудиторії посадовців, але розподіляти їх на навчальні групи необхідно за декількома критеріями: в залежності від галузі державного управління, в якій працюють ті чи інші фахівці; в залежності від напрямку роботи (організаційна робота, аналітична робота і т. ін.); в залежності від навчальних потреб і досвіду роботи тощо.

Повинні укладатися також цільові програми підвищення кваліфікації з питань європейської та євроатлантичної інтеграції: якщо це професійна програма — повинен бути окремий тематичний модуль (наприклад, загальні засади і чинники щодо функціонування ЄС); якщо це програма тематичного короткотермінового чи постійно діючого семінару, то висвітлюються вузькі, більш специфічні питання — знов таки, в залежності від аудиторії слухачів; і зовсім окремо слід створювати програми навчальних тренінгів — як в залежності від аудиторії слухачів, так і в залежності від навчальних цілей та тематики того чи іншого тренінгу.

Ще одним критерієм, що сприятиме покращенню якості підвищення кваліфікації з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, може слугувати практична орієнтованість навчання та залучення інноваційних методів навчання.

Практична орієнтованість навчання може реалізовуватись через підбір фахівців — практиків у якості викладачів та тренерів, а також через створення особливих умов навчання із залученням досвіду кожного з учасників освітнього процесу. Інноваційні методи навчання слугуватимуть тим інструментом, який дозволить інтенсифікувати освітній процес, актуалізувати наявний досвід окремого слухача та сформувати нові знання й навички щодо проблематики європейської та євроатлантичної інтеграції.

Не менш важливим для забезпечення ефективності та результативності процесу підвищення кваліфікації кадрів державного управління з питань європейської та

євроатлантичної інтеграції є зміна змістового наповнення освітньо-професійних програм. Швидкоплинні зміни та інтенсивні суспільні перетворення змушують слідкувати за передовими технологіями та кращими досягненнями стосовно здійснення ефективного європейського врядування. Тим більше, що може змінюватись як загальна структура ЄС, так і можуть відбуватись зміни у функціях й повноваження окремих європейських інституцій.

Враховуючи вищевикладене, зазначимо, що у Кіровоградському ЦППК проводиться комплексна діяльність щодо підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції (на рівні регіону). Тож окреслимо загальні риси зазначеної діяльності.

По-перше, у Кіровоградському ЦППК формується змістова частина навчального процесу стосовно набуття державними службовцями умінь та навичок запровадження принципів європейського врядування у власну діяльність: в структуру навчальних програм для різних категорій слухачів вводяться заняття, що сприяють опануванню загальними засадами й підходами у здійсненні врядування за європейськими традиціями. Так, існують окремі заняття щодо опанування принципами європейського врядування (відкритості, доступності та прозорості органів влади; надійності й можливості прогнозування діяльності; підзвітності; ефективності та результативності тощо); заняття, що дозволяють отримати знання й сформувати світоглядну позицію стосовно загальної структури та особливостей функціонування Європейського Союзу та ін. Тут реалізуються умови щодо врахування специфіки змісту та цільові характеристики навчальних програм.

У Кіровоградському ЦППК проводиться підвищення кваліфікації безпосередньо за програмами короткотермінових тематичних семінарів з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. Розроблені та запроваджені програми наступного змісту: “Партисипативна демократія в країнах ЄС та Україні” (програма тренінгового навчання, в ході якого за допомогою інтерактивних методик слухачі опановують загальні принципи щодо здійснення державного управління на засадах європейських принципів, опановують розмаїття підходів щодо залучення громадян до процесу прийняття управлінських рішень тощо); програми тематичних постійно діючих семінарів — “Європейська інтеграція та економічний розвиток України” та “Система управління якістю в органах державної виконавчої влади та місцевого самоврядування”; програми тематичних короткотермінових семінарів — “Актуальні питання європейської та євроатлантичної інтеграції України”, “Інтеграція України до євроатлантичних структур безпеки” та “Актуальні питання європейської інтеграції України” тощо.

Окремим видом діяльності стали заходи щодо реалізації на рівні Кіровоградського ЦППК Державної цільової програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2008–2011 роки. Запроваджено проведення короткотермінових тематичних семінарів “Актуальні питання європейської інтеграції України” та “Інтеграція України до євроатлантичних структур безпеки” на базі десяти районів області.

Метою проведення зазначених семінарів є формування та розширення знань державних службовців стосовно основної проблематики інтеграції України до Європейського Союзу, а також формування та розширення знань державних службовців стосовно основної проблематики інтеграції України до євроатлантичних структур безпеки. Навчання проводиться у формі виїзних короткотермінових семінарів на базі десяти районів Кіровоградської області. У кожному районі, що залучається до подібної форми підвищення кваліфікації, проводяться семінари як з питань інтеграції до ЄС, так і з питань інтеграції до НАТО. Кількість учасників в кожній навчальній групі — 30 осіб. Таким чином, підвищити кваліфікацію з питань інтеграції України до ЄС та НАТО планується для 600 осіб зі складу державних службовців районних державних адміністрацій Кіровоградської області.

У результаті зазначеного навчання слухачі отримують базові знання щодо принципів діяльності ЄС та євроатлантичних структур безпеки, особливостей функціонування сфери державного управління в країнах ЄС і НАТО, сучасного стану державної політики України стосовно відносин з країнами ЄС і НАТО тощо.

У рамках зазначеної Державної програми, у поточному році було проведено підвищення кваліфікації з питань вивчення мов країн-членів Європейського Союзу — чотири групи державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування вивчали англійську мову. У подальшому планується подібне навчання по вивченню французької та німецької мов.

До роботи щодо змістової частини навчального процесу слід віднести розробку навчальних матеріалів до лекцій та розробку методичних рекомендацій з питань інтеграції до ЄС та НАТО. В цьому напрямку заслуговує на увагу посібник для проведення

тренінгу “Євроінтеграція та механізми діяльності Європейського Союзу” та багато інших матеріалів відповідної тематики.

Розробка матеріалів базується у тому числі на даних соціологічних досліджень Лабораторії менеджменту та моніторингу Кіровоградського ЦППК. За результатами опитування, інтеграцію України з Європейським Союзом підтримують 53,4 % опитуваних (опитування проводилось у 10 районах Кіровоградської області), але 24,5 % опитуваних не підтримують подібну інтеграцію. Що стосується підтримки вступу до НАТО — спостерігаються інші показники: позитивно ставляться до подібного явища 14,8 % опитуваних, а 63,4 % опитуваних та не підтримують вступ України до НАТО. Враховуючи те, що зазначені результати проявляються на тлі невисокої обізнаності стосовно ЄС і особливо НАТО, можна зробити припущення, що на даний час не слід нав'язувати та впроваджувати позицію офіційної влади — зараз важливіше поглибити обізнаність населення для формування їх свідомого вибору, а на це потрібен достатній проміжок часу.

Аналогічну позицію можна висловити і стосовно підвищення кваліфікації персоналу сфери державного управління: актуальним завданням є формування свідомої позиції державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування щодо інтеграції до євроатлантичних структур, але не повинно бути беззаперечно нав'язування позитивного ставлення до подібної інтеграції, яке спирається лише на емоційні оцінки і не має освітнього підґрунтя.

Ще один напрямок роботи Кіровоградського ЦППК полягає в тому, що у ході підвищення кваліфікації з питань європейської інтеграції висувуються вимоги до форми проведення навчальних занять з урахуванням конкретної аудиторії. Залучаються здобутки не лише педагогічної та психологічної науки, але і досягнення науки про навчання дорослих — андрагогіки.

Наприклад, для студентів-випускників вузів м. Кіровограда, які навчаються за програмою підготовки кадрового резерву на посади державних службовців V-VII категорії, чи для молодих державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування (віком до 30 років) проводяться заняття в формі тренінгу. Для досвідчених державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування важливішим є поєднання активних форм навчання, що залучають та актуалізують існуючий у них досвід з наданням фундаментальних теоретичних знань, що сприятимуть професійному розвитку.

По-третє, існують високі вимоги стосовно фахового та професійного складу викладачів, що проводять навчання у Кіровоградському ЦППК: окрім фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції з вузів міста та фахівців-практиків з числа персоналу органів державної влади та місцевого самоврядування, заняття проводять працівники ЦППК, що пройшли навчання за програмою тренінгу для тренерів у рамках проекту українсько-польської фундації РАУСІ “Запровадження європейських стандартів державного управління в Україні”.

Слід зазначити, що Кіровоградський ЦППК не є закритою структурою, адже налагоджується також спільна робота з іншими обласними ЦППК: так на базі Кіровоградського ЦППК колеги з Чернігівської області проводили семінар-тренінг “Національна система безпеки України і НАТО” для міських, сільських, селищних голів області. Регулярно проходять Інтернет-конференції в режимі он-лайн, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції: у квітні поточного року проводилась Інтернет-конференція в режимі он-лайн “Сучасний стан та перспективи розвитку відносин Україна — НАТО” також, спільно з Чернігівським обласним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій.

Підсумовуючи, можна зробити наступні висновки.

Підвищення кваліфікації персоналу сфери державного управління з питань європейської та євроатлантичної інтеграції є актуальним та необхідним напрямком роботи щодо реформування системи державного управління в Україні.

Подібне підвищення кваліфікації повинно проводитися системно та з урахуванням певних критеріїв (визначення цільової аудиторії, змісту, форм та методів навчання в залежності від мети й потреб учасників освітнього процесу тощо), які покликані сприяти максимальній ефективності та результативності навчання.

Тож важливим є широке запровадження в системі підвищення кваліфікації кадрів державного управління змістових блоків щодо вивчення посадовцями специфічних питань європейської та євроатлантичної інтеграції, створення сприятливих умов для подібного навчання у регіональних центрах, підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, а також обмін передовим

досвідом між регіональними центрами щодо зазначеної проблематики.

Список використаних джерел

1. Державна цільова програма підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2008–2011 роки [Текст] // ОВУ. — 2008. — № 86. — Ст. 2887.
2. Концепція державного управління процесами європейської інтеграції України з урахуванням досвіду країн Центральної та Східної Європи : Науково-дослідна робота за темою “Розроблення проекту Концепції державного управління процесами європейської інтеграції України” [Електронний ресурс] Національна академія державного управління при Президентові України. Центр навчання і досліджень з європейської та євроатлантичної інтеграції України — Режим доступу : <http://www.napa-eurostudies.org.ua/2-5-euro.rtf>.
3. Про затвердження методичних рекомендацій щодо визначення органами державної влади та органами місцевого самоврядування потреб у фахівцях у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції [Текст]: наказ Головного управління державної служби України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства юстиції України від 23.02.2005 р., № 57/120/20/5 // Вісник державної служби України. — 2005. — № 2.
4. *Тертишна, О.* Стан та перспективи розвитку державної служби в Україні в контексті адаптації до стандартів ЄС [Електронний ресурс] / О. Тертишна // Державне управління та місцеве самоврядування : Збірник наукових праць. 2009. Вип. 1 — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Dums/2009-01/Tertishna.pdf.

*Рекомендовано до друку навчально-методичною радою
Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій
Кіровоградської обласної державної адміністрації
(протокол № 6 від 27 листопада 2009 року)*

Надійшла до редакції 15.12.2009

